

Küreselleşen Türk Sineması'nda Çeşitlilik Sorunu: Etnik Unsurlar

Prof. Dr. Sedat CERECİ^{1*}

¹Batman Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, 72100 Batman

[*s.cereci@gmail.com](mailto:s.cereci@gmail.com)

Özet: Ortak paylaşımlarla geniş bir ekonomik pazar oluşturmayı amaçlayan küreselleşme hareketi, amacını paylaşan toplumlara ve toplumsal gruplara kazanç alanına katarken, amacını paylaşmayanları dışlamaktadır. Bu kapsamda bazı etnik gruplar da olumlu veya olumsuz etkilenmektedir. Toplumsal bir yapının içindeki kendine özgü özellikleri ve kültürüyle yaşayan alt grupları niteleyen etnisite, toplumsal yapının tüm unsurlarına olduğu gibi, sanata ve sinemaya da katılmakta, yapıt üretiminde rol oynamaktadır. Türkiye'deki siyasal yapıya bağlı olarak ortaya çıkan etnik grupların durumu ve gelişimi Türk Sineması'nda da genel yapının durumunu izlemiş, etnik grupların sinemada yer alması siyasal ve toplumsal yapıya koşut olarak gelişmiştir. Sinemanın ilk dönemlerinde görece daha özgürce işlenen etnik konular ve etnik gruplara ait özellikler, siyasal iktidarın yasadışı ve baskıcı politikalar izlediği veya milliyetçi yaklaşımların egemen olduğu dönemlerde sorunlara yol açmıştır. Buna rağmen bazı dönemlerde özgürleşen siyasetle birlikte etnik grupların kültürleri ve dilleri de sinemaya yansımış, Türkiye'de yaşayan etnik grupların sorunları ve hatta karşılaştıkları baskıları dile getirecek ölçüde etnisite konusu sinemaya taşınmıştır. Bazı filmlerde, Türklerin etnik kökenli komşuları veya arkadaşlarıyla dostlukları ele alınırken, bazı filmlerde doğrudan etnik grupların yaşadıkları sıkıntılar, güçlükler dile getirilmiştir. Etnik unsurların yer aldığı sinema yapımları her zaman bazı kesimler tarafından tepkiyle karşılanırken, Türkiye'deki demokratik yapının ve uygarlığın gelişimine katkıda bulunan etnik gruplar Türk Sineması'nın gelişmesinde de önemli rol

oynamışlardır. Türk Sineması'nın merkezi konumunda olan İstanbul'un en çok etnik unsuru barındıran kent olması, sinemada etnik unsurların konu edilmesine neden olmuştur. Çok unsurlu toplumsal yapının önemli örneklerinden biri olan Türkiye'de, sinemanın gelişimi ve uluslararası alanda adından söz edilir duruma gelmesi sinemanın etnisiteyle olan ilişkisiyle yol almaktadır.

Anahtar Sözcükler: Etnik, sinema, film, küreselleşme, etnisite.

Abstract: Globalization which aims a large economical market in common share comprises the societies who confirm its aims to its gain area and excludes the societies who do not confirm its aims. Meanwhile some ethnic groups are influences positive or negative from the impacts. Ethnicity defines subgroups who live in their original characteristics and original cultures in a society and ethnic groups also participate in cinema works and art works as they participate in all social components. Situation of ethnic groups in Turkey consists due to political situation and consists in Turkish Cinema as in political area and ethnic groups participate in cinema works due to political and social situation. Ethnic themes and ethnic characteristic were comparatively handled more freely in the beginning of Turkish cinema but ethnic themes became problem in the periods in when political power had prohibitionist and oppressive policies in Turkey. Whereas cultures and languages of ethnic groups mostly reflected cinema in more free periods and problems of ethnic groups and also pressure on ethnic groups and cultures of ethnic groups were handled in cinema in some periods in Turkey. Friendship between Turkish people and ethnic groups or neighborhood were handled in some films and difficulties in the lives of ethnic groups were also handled in some other films and problems of ethnic groups were directly handled in some films in Turkey. Some social groups protested the films which contained ethnic themes but ethnic groups in Turkey contributed development of democracy and civilization and also contributed development of Turkish Cinema. Istanbul is the center of Turkish Cinema and comprises the most ethnic groups and Istanbul caused ethnic themes in cinema in Turkey. Development of cinema and having an international identity lead with relation between cinema and ethnicity in Turkey in where many ethnic groups live together.

Key Words: Ethnic, cinema, film, globalization, ethnicity.

Giriş

Ekonomik bir temelde, tüm dünyayı geniş bir pazar olarak kullanmak yoluyla tüketim alışkanlığını geliştirmek, kazancı arttırmak amacıyla yaklaşık son 50 yıldır egemen olan küreselleşme, yöneldiği amacı onaylayan ve katkıda bulunanları kapsamına alırken diğerlerini dışlayan bir akım olarak yerleşmektedir (Kalemci, ve Özen, 2011, 54). Bu bağlamda küreselleşmeyi destekleyen ve küreselleşmenin araçlarını kullanan etnik gruplar küreselleşmenin olanaklarından yararlanırken, diğerleri dışarıda kalarak olanaklardan yoksun bırakılmakta, bazen aşağılanmaktadır.

Türkiye’de, aralarında Pomaklar, Adıgeler, Kabartaylar, Yahudiler, Ermeniler, Rumlar, Kürtler, Araplar, Süryaniler, Boşnaklar, Makedonlar, Tatarlar, Keldaniler, Nasturiler, Lazlar, Gürcüler, Çingeneler, Zazalar, Arnavutlar, Ezidilerin de bulunduğu 40’in üzerinde etnik topluluk yaşamaktadır (Andrews, 1992, 56). Türkiye’de yaşayan etnik toplulukların konumları, durumları, üretimleri dönemsel koşullara, siyasal gelişmelere, iktidarların yaklaşımına, uluslararası ilişkilere göre zaman zaman değişmekte, toplumu oluşturan tüm unsurlar genellikle uyum içinde yaşarken bazen yapay etkenlerle oluşan sorunlar yaşanmaktadır (Erdal, 2008, 50).

Yunanca kökünde kabile veya ırk anlamına gelen etnisite, bir sosyal grubun ırk, dil veya milli kimliği olarak anlaşılmakta, modern çağda siyasal sorunların kilit kavramlarından birisi olarak görülmektedir. Her toplumsal yapıda olduğu gibi, kendi özgün kültürünü üreten etnik unsurlar, genel yapı içinde özgünlüklerini koruyarak, aynı zamanda genele uyum sağlayıp bütünleşerek toplumsal yapı içinde yerlerini almaktadır (Sağır ve Akıllı, 2004, 19). Bazıları toplumsal yapının ve genel kültürün merkezine yakın, bazıları biraz daha kenarda kalmış olarak varlıklarını sürdüren etnik kültürler, bir toplumun kültürel varlığına katkıda bulunarak uygarlaşmayı hızlandırmaktadır.

Bir toplum içindeki etnik unsurlar da toplumun geneli gibi geçmişlerinden taşıdıkları birikim ve deneyimlerle kültür üretmekte ve kimlik sahibi olmaktadır. Kendilerini anlatabildikleri ve anlayabildikleri bir dil, geçmişten geleceğe aktarılan biçimlerle oluşmuş giyişiler, tarihsel birikimin bırakıtıyla şekillenmiş bir mutfak,

yaşanmışlıkların dillendirilmesiyle ortaya çıkan ezgiler ve daha başka pek çok unsur etnik kültürün başlıca unsurlarıdır (Henderson, 2011, 149). Her bir unsuru egemen kültürden veya çevre kültürlerden de etkilenmiş ve esinlenmiş olan etnik kültür, her koşulda kendine özgü bir nitelik taşımaktadır.

Ulusla iç içe geçmişliği etnisite kavramının ve kuramlarının ulusçuluk ile birlikte değerlendirilmesine yol açmaktadır. Etnik kimliğin tarihî ve sosyal koşullardan bağımsız bir varlığa sahip olduğunu, ekonomik ve kurumsal düzenlemelerin bu varlığı yok edemeyeceğini ve bireylerin siyasi eğilimleri üzerinde ilksel bağlılıkların önemli bir role sahip olduğunu ileri süren kuramcılar olduğu gibi, bunun tersini ileri süren kuramcılar da bulunmaktadır (Taştan, 2013, 221). Büyük ölçüde ortak köken inancına dayalı olan etnisite, konjonktüre bağlı olarak evrim geçiren bir yapıya sahiptir.

Dünyada gelişen siyasal, ekonomik gelişmelere bağlı olarak ortaya çıkan konjonktürde “etnisite” kavramı daha çok kullanılmaya, etnik unsurlar siyasal ve toplumsal yaşamda daha etkin olmaya başlamışlardır. Demokratik geleneğini oluşturmuş toplumlarda yapını doğal bir parçası, hatta gereği olarak karşılanan etnik gruplar, geri kalmış veya tutucu toplumlarda sorun olarak görülmekte, etnik unsurların toplumsal yaşama, ekonomiye, siyasete katılımı engellenmeye çalışılmaktadır (Skrentny, 2008, 74). Etnik unsurları genel yapının doğal ve vazgeçilmez bir parçası olarak değerlendiren toplumlarda etnik gruplar, sanat ve sinema alanında yetkin yapıtlarla önemli başarılar elde etmekte, sinemanın boyutunun genişlemesini sağlamaktadır.

Kültür kapsamında etnik unsurların değerlendirilmesi ve etnik kültürlerinin üretimlerinin değişik alanlarda kullanılması bazen sorunları da beraberinde getirmekle birlikte, etnik kültürün özgün niteliği ve etnik kültür unsurlarının eşsizliği etnik kültür unsurlarının çekiciliğini arttırmaktadır (Musser, 2011, 218). Bu nedenle etnik kültür unsurları şehir planlamasından toplumsal etkinlik temasına, tiyatro yapıtlarından sinema filmlerine kadar geniş bir alanda değerlendirilmekte, egemen kültür içindeki farklı renkler olarak kitlelere yansıtılmaktadır.

Konstrüktivist yaklaşımlara göre örgütlenmeyle oluşan toplumsal yapı, farklılıkların katılmasıyla gelişmekte, üst düzeylere ulaşmaktadır. Her farklı unsurun toplumsal yapıya kattığı birikim ve üretim, toplumsal yapının uluslararası alanda tanınan ve sayılan bir bütün olmasını sağlamaktadır (Ateş, 2008, 230). Bu bağlamda

toplumsal yapı içindeki her etnik kültürü, ayrımdan çok bütünlüğü katkıda bulunan, yapının sağlamlık ve dayanıklılığının güvencesi olan unsurlara dönüşmektedir.

Etnik kültür unsurlarının sanat materyalleri olarak kullanılması çok eskiden bu yana uygulanmakla birlikte, küresel anlamda egemen kültür yönündeki eğilim etnik unsurların daha fazla göze çarpmasına ve değerlenmesine neden olmuştur. Etnik kültür unsurları Amerikan sinemasının başlangıcından bu yana başta sinema olmak üzere hemen tüm sanat dallarında yararlanılan ve iz bırakan materyaller olmuştur (Mullins, 2000, 121). Etnik unsurların kullanıldığı sinema filmleri film yarışmalarında özgün yapıları ve iletileri nedeniyle özellikle ödüllendirilmiştir.

Türk Sineması'nda Etnik Unsurların Kullanımı

Sinema, kültürler arası etkileşimlere en açık alanlardan biri ve kitlelidir ve kültürün en hızlı, kalıcı taşıyıcısı olma özellikleriyle egemen kültürlerin en çok iştahını kabartan alandır. Büyük bir endüstri olması sinemayı küresel ekonominin cazip aracı haline getirmekte, Hollywood merkezli sinema dev bir endüstriye dönüşürken ana pazarı Birleşik Devletler olmaktan çıkmakta, Avrupa ve üçüncü Dünya ülkeleri iştah kabartan ana pazara dönüşmektedir. Bu büyük sinema endüstrisi, salt film üretip pazarlamakla yetinmemekte, her büyük prodüksiyonun taşıdığı bir yan sektör yaratılmaktadır. Filmler, binlerce kopya ile devasa pazara sürülürken, oluşan yan sektör tişörtten kahve fincanına, çakmaktan soundtrack CD ve kasetlere kadar onlarca ürünü piyasaya sürmektedir. Tüm bu ürünler özünde bir kültürün, Amerikan tarzı yaşantının doğrudan taşıyıcısı, özendiricisi olarak işlev yapmaktadır. Bu yayılcı kültür, ulusal değerlerin erozyonunu hızlandırıcı etki yaparken, toplumsal yapıları ve değerleri de değiştirmektedir (Karakaya, 2004, 64). Bu kapsamda toplumun içindeki etnik unsurlar da bir biçimde değişimden etkilenmekte, olumlu veya olumsuz yaklaşımların konusu olmaktadır.

Dünyanın büyük bölümüne yayılmış olan küreselleşme ekonomik hareketlerle birlikte siyasal gelişmeleri, etkileri toplumsal yapıları ve kültürleri de etkileyen dönüştüren bir boyuta ulaşmıştır. Küreselleşmenin sinemaya etkileri, hem sinema ve filmlerin işletme boyutunda, hem de sinemanın içeriği ve yaklaşımlar bağlamında gerçekleşmiştir. Küreselleşmenin etkisiyle yaygınlaşan çok sahneli sinema tipinin neden

olduğu “sosyal dışlama” etkisi, küreselleşmenin sinema bağlamında yol açtığı en büyük etkilerden biridir (Bisht vd., 2010, 633). Bu kapsamda Amerikan sinemasının öncülük ettiği sinema yaklaşımı da tüm dünyada yaygınlaşmış, çok sayıda efekt içeren “aksiyon filmleri” sinema dünyasında egemen olmaya başlamıştır (Hudson, 2009, 96). Egemen sinema akımları Türkiye’de de etkili olmuş, önceki dönemlere toplumsal sorunlara daha çok değinen sinema, daha çok heyecan ve eğlence içeren yapımları çalışmaya başlamıştır.

Son dönemde Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgeleriyle gündeme gelen etnisite konusu temelde, Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluşundan, hatta Osmanlı Devleti’nden bu yana Türklerin yaşadıkları toprakların gerçeklerinden biridir ve etnik unsurlar Cumhuriyet’in kuruluşundan bugüne kadar devletini toplumun, ekonominin, kültürün yapılanmasında etkin ve önemli roller oynamışlardır. Türk Sineması’nın oluşması ve gelişmesinde de büyük katkıları bulunan Türkiye’nin etnik unsurları, dönemselsel olarak film yapımında ve filmlerin temalarının oluşmasında da rol oynamışlardır (Magnarella, 1970, 235). Özellikle ilk dönem Türk Sineması’nda etnik grupların bireyleri olan yönetmen, oyuncu ve konuları görmek olasıdır.

Anadolu’ya yerleşirken Anadolu’nun kadim halklarından, Ermenilerden, Rumlardan, Yahudilerden, Süryanilerden büyük bir kültürel miras alan, zamanla Kafkaslar, Balkanlar ve diğer coğrafyalardan gelen haklarla varıl bir kültür oluşturan Türkiye, sahip olduğu kültürden sanat üretimlerinde de beslenmiştir (Shaw, 2007, 274). Etnik unsurların karakteristik özelliklerini, geleneksel davranışlarını, müziklerini yapımlarında kullanan Türk Sineması, Türkiye’deki etnik unsurlar konusunda farkındalık ve bazen kamuoyu oluşturmaya da başlamıştır.

Etnik kültürün sinemaya konu edilmesi, özellikle etnik dillerde filmlerin çekilmesi sık sık sorunlara yol açarken, uygarlık sürecinde yol almış, demokratik bilincini geliştirmiş toplumlarda özgün başarıların elde edilmesiyle sonuçlanmıştır. Dünyadaki hemen hemen tüm ülkelerde bulunan etnik unsurlar, ülkenin siyasi yapısına koştut olarak genel toplumsal yapıya ve uygarlık gelişimine katkıda bulunabilirken, değişik sanat dallarının gelişmesine ve uluslararası alanda başarıların kazanılmasının da yolunu açmışlardır (Stankovic, 2012, 52). Uygarlığın bir gereği olan etnik unsurların sanatsal açılımlara ve üretilere katkıları sanat çevreleri tarafından onaylanmaktadır.

Osmanlı Devleti döneminde sinemayla ilk olarak çoğunlukla etnik grupların yaşadığı Pera'da tanışan Türk halkı, yine etnik grupların girişimiyle sinemayı günlük yaşamlarına almış, sinemayı bir anlatım aracı olarak tanımışlardır (Önder ve Baydemir, 2001, 121). Birkaç değişik evreden geçerek gelişen Türk Sineması, zaman zaman istikrarı bozulan siyasal yaşamın ve buna bağlı olarak biçimlenen toplumsal yaşamın özelliklerine koşut olarak etnisiteye ve etnik unsurlara yer vermiştir.

1970 ve 1980'lerden itibaren filmlerde yan karakterler olarak Türkiye'de ötekinin arkadaşlığı ve dayanışmasına, çok kültürlülüğü yansıtan zengin karakterlere, düşlenen, özlenen Rum dostluklarına, bilgili ve yol gösterici yol arkadaşlıklarına ilişkin temsillerle de öne çıkmalarına rağmen bu filmlerde de dilleri ve inançlarına, kültürel farklılıklarına vurgu yapılarak, tam anlamıyla toplumun ötekisi olmadan, toplumun doğal bireyleri olarak filmlerde konu edilmemiştir. 1980'li yıllar teknolojik gelişmelerin hızlandığı, neo-liberal politikaların benimsendiği ve yayıldığı, sosyalist blok ülkelerinin dağılma sürecine girdiği bir dönem olmuştur. Bu dönem aynı zamanda etnik, dini, ulusal kimliklerin daha fazla gündeme gelmesine ve Türkiye'de de kimlik politikalarının yükselişe geçmesine olanak sağlamıştır (İlbuğa, 2013).

1980'lerden itibaren Türkiye'de siyasal ve toplumsal yapı değişmeye başlamış, etnik toplulukların hareketleri ve beklentileri artmıştır. 1990'lardan itibaren de etnik kültürün sanat alanlarına ve sinemaya yansımaları hızlanmış, etnik kimlik anlayışı belirgin biçimde kendisini göstermeye başlamıştır (Lev ve Iordanova, 1999, 73). Yaslarda yapılan düzenlemelerle de etnik topluluklara olan bakış değişmiş, etnik toplulukların kimlikleri ve kültürel birikimleri daha sorunsuz biçimde ele alınmaya başlanmıştır. Gelişmelerle birlikte değişik etnik toplulukları konu edinen, değişik dillerde filmler çekilmiştir (Erdal, 2008, 106). Bu bağlamda en çok kullanılan dil Kürtçe olmuştur.

Türk Sinemasında 1990 sonrası yetişen genç kuşak daha farklı, evrensel bakış açısıyla sinema tekniğini ve temaları değerlendirmiş, bu bağlamda etnik unsurların yer aldığı, etnik dillerin kullanıldığı film çalışmaları artmıştır (Isenberg, 2011, 58). 2000'lerden itibaren yoğunlaşan bağımsız sinema hareketi içinde etnik ve sınıfsal farklar daha fazla öne çıkmıştır. Jeo-politik konumu, çok sayıda uygarlığa ev sahipliği yapması, kıtalararası bir konumda bulunması nedeniyle değişik etnik toplulukları barındıran Türkiye, doğal olarak günlük yaşam biçiminden sanatsal yaklaşımlarına

kadar her anlamda etnik unsurlardan beslenmiştir. Balkanlardan Kafkasya'ya, Arap coğrafyasından gayrimüslim unsurlara kadar çok çeşitli etnik unsurlarla yapısını oluşturan ülkede sinemada toplumsal yapının önemli unsurlarına yer vermektedir (Porton, 2004, 73).

Küreselleşme sürecinin etkisi ile bütün dünya tek bir pazar haline gelse de, kültürel farklılıklar varlıklarını sürdürmeye devam etmekte ve ekonomik küreselleşme süreci kültürel farklılıkları ortadan kaldırmadığı gibi, kültürlerin farklılıklarına karşı duyarlı olma gereksinimini de artırmaktadır. 1990'lardan itibaren Türk sinemasında gayrimüslim karakterlerin temsilleri daha bir görünür olmakta, 2000'li yıllarda ise yalnızca sinema filmlerinde değil, televizyon dizilerinde de farklı etnik kimliklerin temsilleri söz konusu olmaktadır (Yaşartürk, 2012, 65).

1990'lı yıllarda Türkiye sinemasının sorun ve konu alanının çeşitlenmesinde yeni yönetmenlerin sinemaya girişi ve Türkiye'nin geçirdiği sosyo-politik dönüşüm etkili olmuştur. Böylelikle geçmişte klişelerle temsil edilen gayrimüslim azınlıkların ve Kürt kimliklerinin temsil edildiği filmlerin çekilmesi mümkün olmuştur. Ümit Elçi'nin 1991 yılında çektiği Mem-u Zin, Yeşim Ustaoglu'nun 1999 yılında çektiği Güneşe Yolculuk, Tomris Giritlioğlu'nun 1999 yılında çektiği, Miraz Bezar'ın 2009 yılında çektiği Min Dit Türk sinemasında etnik unsurlara vurgu yapan, etnik dillerde çekilmiş filmlerin bilinen örnekleridir.

Kültürel kimliğin, etkin bir araç olan sinemayla tanıtılması ve korunması amacı kapsamında Türk Sineması'nda Kürt Kültürünü, Laz Kültürünü, Hemşin Kültürünü, Arap Kültürünü, Rum Kültürünü vurgulayan çalışmalar yapılmıştır. Sinema, özellikle kültürel kimliğin başlıca unsurlarının yansıtılması açısından en etkili araç olarak nitelenmektedir (Schamus, 2004, 48). Tarihsel geçmişi ve adının çok az istismarla anılması nedeniyle sinema aracılığıyla yansıtılan iletiler güvenilerek izlenmektedir.

Türk Sineması'nda bazı dönemlerde yoğun olarak uygulanan sansür, ağırlıklı olarak siyasi içerikli etnik konulu filmlerde etkisini göstermiş, etnik unsurların sorunları ve beklentileriyle birlikte vurgulandığı filmler yasaklanmış veya engellenmiştir (Ross ve Hart, 2001, 8). Dönem dönem siyasal veya toplumsal konjonktüre bağlı olarak gelişen milliyetçi yaklaşımlar veya tutucu akımlar etnisiteye bakışı da biçimlendirmiş, toplumun büyük kesiminde tepkilerin oluşmasına neden olmuştur.

Türkiye’de siyasal ortamın özgürleşip sinemacıların daha sorunsuz çalıştıkları dönemlerde bölgesel soruları, etnik grupların geleneklerini, azınlıkların beklentilerini konu edinen filmler çekilmiş, söz konusu filmler toplumun bazı kesimlerince beğenilmese de geneli tarafından takdir edilmiştir (Mills, 2008, 387). Toplumun büyük bölümünün saygı duyduğu farklı kültürler ve kimlikler sinema için de çekici temalar oluştururken, özgün yapımların ortaya çıkmasını sağlamıştır.

Sonuç

Ekonomik bir akım olarak tüm dünyada yayılan ve ortak etkilerle geniş bir pazar oluşturmayı amaçlayan küreselleşme hareketi tüm toplumsal unsurları olduğu gibi sanatı da etkisi altına almaktadır. Küreselleşmenin çekiciliğinden ve çekici ürünlerinden uzak kalamayan Türkiye de küreselleşmenin etkileriyle tanışmış ve sonuçlarını yaşamıştır. Küreselleşmenin basit ve eğlenceli ürünlerinin çekiciliğine kapılan Türk Sineması da toplumsal yapıyı küreselleşmenin gördüğü biçimde görmeye ve toplumsal unsurları küreselleşmenin yaklaşımıyla kullanmaya başlamıştır. Toplumsal alanın tümünde etkili olan küreselleşme, etnik gruplarla ilgili yaklaşımları ve üretimleri de etkileyecek biçimde dönüşüme yol açmıştır.

Etnisite kavramı milliyetçilik akımlarının yaygınlaşmasıyla birlikte daha çok konuşulan bir konu olurken, etnik unsurların toplumsal yapılarda oynadığı rol de küresel gelişmelere koşut olarak artmaktadır. Pek çok toplumun yapısında bulunan etnik gruplar, toplumun karakterinin oluşmasından kültürel üretimine, sanat yapıtlarında yeni yaklaşımlardan uluslararası çalışmalara kadar rol oynamaktadır. Son yüzyılın en etkin sanatlarından sinema da etnik unsurlardan etkilenmekte ve etkilemektedir. Sinema alanında gelişmiş toplumlarda etnik gruplar mutlaka yer almakta, sinemanın yönlenmesine ve gelişimine katkıda bulunmaktadır.

Dünyanın en eski coğrafyalarından ve yerleşim alanlarından birinin üzerinde bulunan Türkiye, doğal olarak değişik etnik unsurları ve kültürleri de içinde barındırmaktadır. Türkiye’deki etnik gruplar siyasal yaşamdan ekonomiye, toplumsal yapılanmadan sanata kadar yaşamın her alanında etkin bir rol oynamaktadır. Türk Sineması’nın kuruluşuna ve gelişmesine katkıda bulunan etnik unsurlar, Türk Sineması’nda temaların belirlenmesi, etnik unsurların sinemaya yansımada da rol

oynamışlardır. Etnik unsurları konu edinen veya etnik dillerde çekilen filmler zaman zaman siyasal sorunlara yol açıp bazı kesimlerce olumsuz tepkiyle karşılanırsa da, Türkiye'nin evrensel yapısının tanınmasını sağlayarak Türk Sineması'na katkıda bulunmuşlardır.

Kaynaklar

- 1- Agger, Ben (1991). "Critical Theory, Poststructuralism, Postmodernism: Their Sociological Relevance". *Annual Review of Sociolog*, 17: 105-131.
- 2- Aiman-Smith, Lynda ve Green, Stephen G. (2002). "Implementing New Manufacturing Technology: The Related Effects of Technology Characteristics and User Learning Activities". *The Academy of Management Journal*, 45 (2): 421-430.
- 3- Andrews, Peter Alford (1992). *Türkiye'de Etnik Gruplar*. İstanbul: Tüzm zamanlar Yayıncılık.
- 4- Ateş, Davut (2008). "Uluslararası İlişkilerde Konstrüktivizm: Ortayol Yaklaşımının Epistemolojik Çerçevesi". *Sosyal Bilimler Dergisi*, X (1): 213-235.
- 5- Bisht, Shailendra Singh ve Mishra, Vishal ve Fuloria, Saniay (2010). "Measuring Accessibility for Inclusive Development: A Census Based Index". *Social Indicators Research*, 98 (1): 167-181.
- 6- Cereci, Sedat (2008). *Mağaradan Ekran Görüntünün Öyküsü*. Ankara: Nobel.
- 7- Erdal, Pelin (2008). "Türk Sinemasında Etnik Kimlikler". Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- 8- Hart, Hornell (1946). "Technological Acceleration and the Atomic Bomb". *American Sociological Review*, 11 (3): 277-293.
- 9- Henderson, Felicia D. (2011). "The Culture Behind Closed ;doors". *Issues of Gender and Race in the Writer's Room*. *Cinema Journal*, 50 (2): 145-152.
- 10- Hudson, Dale (2009). "Undesirable Bodies and Desirable Labor: Documenting the Globalization and Digitization of Transnational American Dreams in Indian Call Centers". *Cinema Journal*, 49 (1): 82-102.
- 11- Isenberg, Noah (2011). "Fatih Akın's Cinema of Intersections". *Film Quarterly*, 64 (4): 53-61.

- 12- İlbuğa, Emine Uçar (2013). “Türk Sinemasında Rumlar”. <http://bianet.org/biamag/sanat/143489-turk-sinemasinda-rumlar>. 12 Ocak 2013, Cumartesi.
- 13- Kalemci, R. Arzu ve Özen, Şükrü (2011). “Türk Sinemacılık sektöründe Kurumsal değişim (1950-2006): Küreselleşmenin ‘Sosyal Dışlama’ Etkisi”. *Amme İdaresi Dergisi*, 44 (1): 51-88.
- 14- Karakaya, Serdar (2004). “Küreselleşme, Kültürel Yayılmacılık ve Ulusal Sinemalar”. *Muğla Üniversitesi SBE Dergisi*, 12: 64-66.
- 15- Lev, Peter ve Iordanova, Dina (1999). “College Course File: Eastern European Cinema”. *Journal of Film and Video*, 51 (1): 56-76.
- 16- Magnarella, Paul J. (1970). “From Villager to Townsman in Turkey”. *Middle East Journal*, 24 (2): 229-240.
- 17- Miletı, Dennis S. ve Cress, Daniel M. ve Darlington, JoAnne DeRouen (2002). “Eartquake Culture and Corporate Action”. *Sociological Forum*, 17 (1): 161-180.
- 18- Mills, Amy (2008). “The Place of Locality for Identity in the Nation: Minority Narratives of Cosmopoliran Istanbul. *International Journal of Middle East Studies*, 40 (3): 383-401.
- 19- Mullins, Patrick (2000). “Ethnic Cinema in the Nickelodeon Era in New York City: Commerce, Assimilation and Cultural Identity”. *Film History*, 12 (1): 115-124.
- 20- Musser, Charles (2011). “Why Did Negroes Love Al Jolson and the Jazz Singer?: Melodrama, Blackface and Cosmopolitan Theatrical Culture”. *Film History*. 23 (2): 196-222.
- 21- Önder, Selahattin ve Baydemir, Ahmet (2005). “Türk Sinemasının Gelişimi”. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6 (2): 113-135.
- 22- Porton, Richard (2004). “The Istanbul Film Festival”. *Cineaste*, 30 (1): 73-74.
- 23- Ross, Luana ve Hart, Daniel (2001). “Editor’s Introduction”. *Fim and Video*, 16 (2): 5-11.
- 24- Sağır, Meral Öztoprak ve Akıllı, Serkan (2004). “Etnisite Kuramları ve Eleştirisi”. *C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*, Mayıs 2004. 28 (1): 1-22.
- 25- Schamus, James (2004). “Aesthetic Identities: A Response to Kenneth Chan and Christina Klein”. *Cinema Journal*, 43 (4): 43-52.

- 26- Shaw, Wendy (2007). "Museums and Narratives of Display from the Late Ottoman Empire to the Turkish Republic". *History and Ideology*, 24: 253-279.
- 27- Skrentny, John D. (2008). *Culture and Race/Ethnicity: Bolder, deeper, and Broader*". *Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 619: 59-77.
- 28- Stankovic, Peter (2012). "A Small Cinema from the other Side of the Alps: A Historical Overview of slovenian Films". *Film History*, 24 (1): 35-55.
- 29- Steensma, H. Kevin ve Marino, Louis ve Weaver, K. Mark ve Dickson, Pat H. (2000). "The Influence of National Culture on the Formation of Technology Alliances by Entrepreneurial Firms". *The Academy of Management Journal*, 43 (5): 951-973.
- 30- Taştan, Kemal (2013). "Etnisite Kuramları". *Düşünce Dünyasında Türkiz*. <http://www.academia.edu>. 05.03.2013.
- 31- Yaşartürk, Gül (2012). *Türk Sineması'nda Rumlar*. İstanbul: Agora.
- 32- Wuthnow, Robert ve Witten, Marsha (1988). "New Directions in the Study of Culture". *Annual Review of Sociology*. Vol. 14. S. 65.